

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

СХАЛЕНО

Вченою радою Інституту вищої освіти
НАПН України
протокол від 24 листопада 2016 р.
№ 11/4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директором Інституту вищої освіти
НАПН України
С.А. Калашніковою
28 листопада 2016 р.

Освітньо-наукова програма
«Викладання і навчання у вищій освіті»

Рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень
(назва рівня вищої освіти)

Ступінь вищої освіти доктор філософії
(назва ступеня вищої освіти)

Галузь знань 01 Освіта
(шифр та назва галузі знань)

Спеціальність 011 Освітні науки
(код та найменування спеціальності)

Програма вводиться
в дію з 01 вересня 2017 р.

Київ – 2017

Передмова

Освітньо-наукова програма «Викладання і навчання у вищій освіті» визначає: вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою; перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їхнього вивчення; кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми; стиль та методику викладання навчальних дисциплін; форми підсумкового контролю; перелік універсальних, мовних, дослідницьких і фахових компетентностей, якими повинен володіти здобувач ступеня доктора філософії освітніх наук та результати навчання, якими повинен оволодіти здобувач ступеня доктора філософії освітніх наук.

1. Проектна група з розроблення ОНП:

Прізвище, ім'я, по батькові члена проектної групи	Науковий ступінь та/або вчене звання	Посада, місце основної роботи
Ярошенко О.Г.	Дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор	Головний науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України (гарант програми)
Калашнікова С.А.	Член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор	Директор Інституту вищої освіти НАПН України
Драч І.І.	Доктор педагогічних наук, доцент	Перший заступник директора Інституту вищої освіти НАПН України
Слюсаренко О.М.	Доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник	Заступник директора з наукової роботи Інституту вищої освіти НАПН України
Таланова Ж.В.	Доктор педагогічних наук, доцент	Головний науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України
Линьова І.О.	Кандидат педагогічних наук, доцент	Завідувач відділом науково-організаційної та кадрової роботи
Чорнойван Г.П.	Кандидат педагогічних наук	Учений секретар Інституту вищої освіти НАПН України
Скиба Ю.А.	Доктор педагогічних наук, доцент	Завідувач відділу Інституту вищої освіти НАПН України.

2. Зовнішні рецензенти:

Прізвище, ім'я, по батькові	Науковий ступінь та/або вчене звання	Посада
Шиян Н.І.	Професор, доктор педагогічних наук	Завідувач кафедри хімії та методики викладання хімії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
Розсоха А.П.	Професор, кандидат педагогічних наук	Професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди

4. Профіль ОНП

Профіль програми Доктор філософії з наук про освіту галузі знань 01 Освіта спеціальності 011 Науки про освіту (Викладання і навчання у вищій освіті)		
<i>Тип диплома та обсяг програми</i>		Одиничний ступінь, 34 кредита ЄКТС
<i>Термін навчання</i>		4 роки
<i>Вищий навчальний заклад/наукова установа</i>		Інститут вищої освіти НАПН України
<i>Акредитаційна інституція</i>		Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, Україна
<i>Період акредитації</i>		Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, Україна.
<i>Рівень програми</i>		Національна рамка кваліфікації України – 9 рівень
Мета програми		
Підготовка висококваліфікованих фахівців зі спеціальності 011 «Науки про освіту» спеціалізації «Викладання і навчання у вищій освіті» відповідно до вимог реформування освітньої галузі та ринку праці		
Характеристика програми		
1	<i>Предметна галузь, напрям</i>	Теорія навчання та викладання
2	<i>Фокус програми: загальна/спеціальна</i>	«Викладання і навчання у вищій освіті»
3	<i>Орієнтація програми</i>	Освітньо-наукова програма
4	<i>Особливості програми</i>	Навчання: <ul style="list-style-type: none"> ✓ з орієнтацією на забезпечення якості вищої освіти, профіль науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти і його професійну компетентність; ✓ через дослідження в галузі освіти; ✓ через набуття досвіду педагогічної взаємодії з учасниками освітнього процесу; ✓ з викладанням окремих модулів іноземною мовою
Працевлаштування та продовження освіти		
1	<i>Працевлаштування</i>	Науково-педагогічний та педагогічний працівник закладу вищої освіти Науковий працівник (дослідник) у галузі вищої освіти. Методист із навчальної та навчально-методичної роботи в закладі вищої освіти
2	<i>Продовження освіти</i>	Докторантура в галузі освіти
Стиль та методика навчання		
1	<i>Підходи до викладання та навчання</i>	Освітній процес побудований: <ul style="list-style-type: none"> ✓ на принципах студентоцентрованого та особистісно орієнтованого підходів до викладання і навчання; ✓ на засадах компетентнісного, системного, інтегративного (міждисциплінарного), інтерактивного та діяльнісного підходів до підготовки студентів закладів вищої освіти.

	<i>Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять</i>	Навчальні заняття (лекції, практичні, семінарські заняття, індивідуальні консультації). Самостійна робота. Практична підготовка (тренінги, майстер-класи, колоквиуми, професійно-орієнтовані дослідницькі проекти, написання дисертації та автореферату, науково-дослідна робота, практика у вищому навчальному закладі). Контрольні заходи (екзамени, заліки, захист індивідуальних проектів, дистанційний, комп'ютерне тестування тощо).
	<i>Методи організації освітнього процесу</i>	Проблемний, проблемно-пошуковий, діалогічний, інтерактивний, дослідницький, портфоліо та ін.
2	<i>Система оцінювання</i>	Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного та підсумкового контролю (екзамени, заліки, захист індивідуальних проектів тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.
Програмні компетентності		Програмні результати навчання
Фахові компетентності		
Загальнонаукові компетентності		
1	ЗК1 Володіння системним науковим світоглядом	ПРН1 Установлювати зв'язки між різними науковими теоріями і підходами. ПРН2 Усвідомлювати та аргументувати вплив науки на розвиток суспільства. ПРН3 Аналізувати, оцінювати та розвивати нові наукові ідеї
2	ЗК2 Здатність діяти на основі етичних міркувань	ПРН4 Дотримуватися етичних норм у професійної діяльності ПРН5 Демонструвати культуру академічної доброчесності ПРН6 Діяти на основі соціальної відповідальності та громадянської свідомості
3	ЗК3 Цінування різноманітності та багатокультурності та здатність діяти на їх основі	ПРН7 Розуміти зміст різноманітності і багатокультурності та їх значення у сучасному суспільному розвитку ПРН8 Діяти у професійної сфері на засадах толерантності та поваги до різноманітності та багатокультурності
4	ЗК4 Знання та вміння застосовувати методологію дослідження	ПРН9 Знати та використовувати сучасну термінологію у сфері наукового дослідження ПРН10 Визначати та застосовувати релевантні методи, технології та інструменти для реалізації дослідження
Мовні та комунікативні компетентності		
5	ЗК5 Здатність вільно спілкуватися українською мовою у діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі освіти	ПРН11 Вільно спілкуватися українською мовою у діалоговому режимі відповідно до норм культури мовлення. ПРН12 Презентувати результати дослідження (усно та письмово) у науковому та освітньому контекстах. ПРН13 Аргументувати наукові положення доступно для широкої громадськості

6	ЗК6 Здатність вільно спілкуватися (на рівні B2) усно та письмово англійською мовою з проблем вищої освіти	ПРН14 Розуміти англомовні наукові тексти з розвитку вищої освіти ПРН15 Подавати результати дослідження англійською мовою. ПРН16 Презентувати та обговорювати результати дослідження англійською мовою в усній та письмовій формах. ПРН17 Застосовувати норми академічного письма при підготовці наукових публікацій англійською мовою
Фахові компетентності		
7	ФК7 Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання з наук про освіту	ПРН18 Знати основні концепції та моделі розвитку вищої освіти. ПРН19 Розуміти теоретичні основи, виявляти практичні проблеми реформування вищої освіти. ПРН20 Знати та використовувати сучасну термінологію у сфері вищої освіти ПРН21 Знати, аналізувати і застосовувати міжнародні, європейські та національні документи з розвитку вищої освіти ПРН22 Продувати нові ідеї, формулювати аргументовані висновки у сфері професійної діяльності ПРН23 Розробляти нові принципи і методи викладання і навчання у вищій освіті та розуміти їх вплив на освітню практику
8	ФК8 Здатність аналізувати та розв'язувати комплексні проблеми у сфері вищої освіти	ПРН24 Визначати та аналізувати ключові комплексні проблеми у розвитку вищої освіти ПРН25 Виявляти міждисциплінарні зв'язки у визначеній проблемі та використовувати відповідні знання, методи і технології для їх розв'язання на засадах міждисциплінарного підходу ПРН26 Висловлювати (усно чи письмово) судження про дискусійні теорії і практики, що зустрічаються в наукових дослідженнях; визначати їх обмеженість та позитивні сторони.
9	ФК9 Здатність здійснювати викладання на основі дослідження у закладах вищої освіти	ПРН27 Знати сучасні теорії та практики викладання і навчання у вищій освіті, визначати їх переваги та обмеження ПРН28 Діагностувати та аналізувати проблеми викладання і навчання у сфері вищої освіти. ПРН29 Застосовувати у професійної діяльності сучасні методи, технології та засоби викладання і навчання ПРН30 Використовувати сучасні ІКТ у викладацькій діяльності
10	ФК10 Здатність організувати викладання і навчання у закладах вищої освіти	ПРН31 Знати та застосовувати інструменти забезпечення якості вищої освіти ПРН32 Розробляти та запроваджувати освітні програми з використанням інструментів Європейського простору вищої освіти ПРН33 Розробляти та запроваджувати засоби діагностики та оцінювання результатів навчання ПРН34 Знати та застосовувати інструменти інтернаціоналізації викладання і навчання у вищій освіті

11	ФК11 Здатність розробляти, обґрунтовувати та впроваджувати авторські методики викладання у вищій освіті	ПРН35 Розробляти авторські методики викладання. ПРН36 Оцінювати та обґрунтовувати інноваційність авторських методик викладання ПРН37 Запроваджувати авторські методики викладання в освітню практику ПРН38 Знати та застосовувати нормативні документи з питань інтелектуальної власності
12	ФК12 Володіння сучасними методами викладання	ПРН39 Знати та застосовувати сучасні методики, методи, технології викладання і навчання ПРН40 Запроваджувати в освітній процес інформаційно-комунікаційні технології ПРН41 Розробляти та запроваджувати інноваційні методи викладання та навчання
13	ФК13 Здатність ініціювати інноваційні комплексні проекти та реалізувати їх на засадах лідерства та автономії	ПРН42 Застосовувати знання, методи та інструменти проектного менеджменту ПРН43 Ініціювати та організувати реалізацію проектів. ПРН44 Оцінювати інноваційність результатів реалізації проектів та запроваджувати їх у практику
14	ФК14 Здатність до використання сучасних ІКТ у проектній діяльності	ПРН45 Використовувати сучасні засоби ІКТ для пошуку, оброблення та критичного оцінювання інформації ПРН46 Знати та застосовувати можливості сучасних ІКТ для реалізації дослідницької діяльності ПРН47 Використовувати сучасні ІКТ для здійснення дослідницької комунікації

Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	До викладання на ОНП залучені: – Викладачів найвищого рівня кваліфікації. – 100% викладачів активно проводять наукові дослідження у галузі освітніх/педагогічних наук та постійно публікуються у провідних вітчизняних і зарубіжних наукових фахових виданнях.
Матеріально-технічне забезпечення	– Проекційна техніка, зокрема, 65` дисплей `LFD Samsung Standalone` з сенсорним екраном, телевізор 52` з можливістю HD проєкції, мультимедійний проєктор «ViewSonic PJD7720HD», ноутбук та супровідне обладнання (екран, тощо). – Відеотермінал «Cisco SX20» та інше супровідне обладнання, що дає можливість проведення чотиристоронніх аудіо- та відео інтернет конференцій та тренінгів в HD форматі. – Система дистанційного навчання «Moodle» (з додатковими елементами), комплекс програмного забезпечення «Мосо». – Конференційний простір із обладнанням для дистанційного навчання та комунікації.
Інформаційне та методичне забезпечення	Аспірантам доступні всі ресурси електронної бібліотеки Інституту та Наукової бібліотеки імені В.О. Сухомлинського НАПН України.

Академічна мобільність

Національна кредитна мобільність	– Здійснюється із закладами вищої освіти, які є партнерами Інституту відповідно до укладених угод.
Міжнародна кредитна мобільність	Інститут створює численні можливості для отримання досвіду міжнародної співпраці впродовж навчання: – У рамках реалізації міжнародних проєктів із закладами вищої освіти зарубіжних країн.

5. Перелік компонентів ОНП та їх логічна послідовність

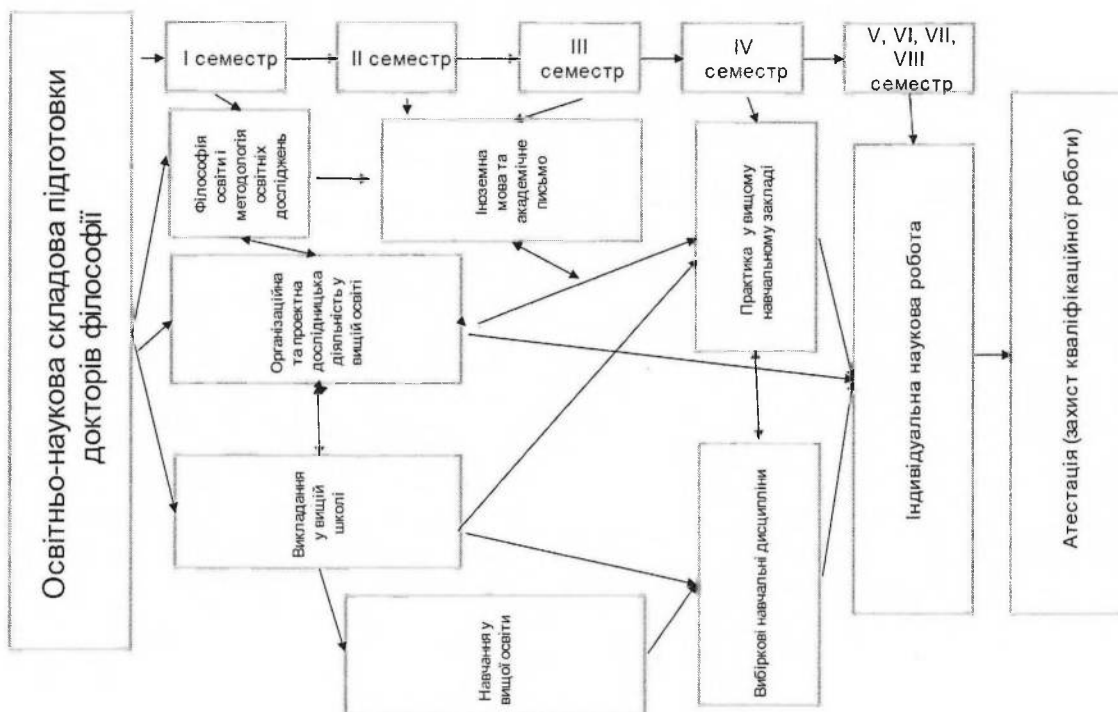
Код о/к	Компоненти освітньо-наукової програми (навчальні дисципліни, практики)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
Програмні компоненти ОНП			
ПНД1	Філософія освіти і методологія освітніх досліджень	4	Екзамен (II семестр)
ПНД2	Іноземна мова та академічне письмо	4	Залік (III семестр) Екзамен (IV семестр)
ПНД3	Організаційна та проєктна дослідницька діяльність у вищій освіті	4	Залік (III семестр)
ПНД4	Викладання у вищій школі	6	Залік (II семестр) Екзамен (III семестр)
ПНД5	Навчання у вищій школі	6	Залік (III семестр)
ПНД6	Практика викладання у закладах вищої освіти	1	Залік (IV семестр)
	Загальний обсяг програмного компоненту	25	
Вибіркові компоненти ОНП			
ВНД7	Інтеграція вищої освіти і науки	2	Залік (IV семестр)
ВНД8	Реалізація науково-дослідної діяльності у закладі вищої освіти	2	Залік (IV семестр)
ВНД9	Економіка вищої освіти	2	Залік (IV семестр)
ВНД10	Забезпечення якості вищої освіти	2	Залік (IV семестр)
ВНД11	Інституційний розвиток закладів вищої освіти	2	Залік (IV семестр)
ВНД12	Інтернаціоналізація вищої освіти	2	Залік (IV семестр)
	Загальний обсяг вибіркового компоненту	12	
	ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ	34	

*ПНД – програмні навчальні дисципліни.

** ВНД – вибіркові навчальні дисципліни.

6. Структурно-логічна схема ОНП

Рис. 1 Структурно-логічна схема організації освітнього процесу за ОНП

7. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОНП

Шифр	ПНД 1	ПНД 2	ПНД 3	ПНД 4	ПНД 5	ПНД 6
ЗК1	+		+			
ЗК2	+	+				
ЗК3		+			+	
ЗК4	+		+			
ЗК5		+	+			+
ЗК6		+				
ФК7	+	+	+	+	+	+
ФК8	+		+		+	
ФК9			+	+		+
ФК10				+	+	+
ФК11			+	+	+	+
ФК12				+		+
ФК13			+	+	+	
ФК14			+			

*ЗК – загальні компетентності.

**ФК – фахові компетентності.

***ПНД – програмні навчальні дисципліни.

8. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами ОНП

КОД ПРН	ПНД 1	ПНД 2	ПНД 3	ПНД 4	ПНД 5	ПНД 6
ПРН1	+		+			
ПРН2	+		+			
ПРН3	+		+			
ПРН4	+	+				
ПРН5	+					
ПРН6	+			+		
ПРН7		+			+	
ПРН8		+			+	
ПРН9			+			
ПРН10			+			
ПРН11			+			+
ПРН12			+			+
ПРН13			+			+
ПРН14		+				
ПРН15		+				
ПРН16		+				
ПРН17		+				
ПРН18	+			+		+
ПРН19						
ПРН20	+	+	+		+	+
ПРН21				+	+	+
ПРН22			+		+	
ПРН23					+	+
ПРН24			+		+	
ПРН25	+		+			
ПРН26			+			
ПРН27				+	+	+
ПРН28			+	+	+	+
ПРН29				+	+	+
ПРН30				+	+	+
ПРН31					+	+
ПРН32				+	+	
ПРН33				+	+	+
ПРН34					+	
ПРН35				+	+	+
ПРН36				+	+	+
ПРН37				+	+	+
ПРН38			+			
ПРН39				+	+	+
ПРН40				+	+	+
ПРН41				+	+	+
ПРН42			+			
ПРН43			+			
ПРН44			+			
ПРН45			+			
ПРН46			+			
ПРН47			+			

*ПНД – програмні навчальні дисципліни.

** ПРН – програмні результати навчання.

9. Наукова складова ОНП

Наукова складова ОНП передбачає проведення аспірантом власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Наукова складова передбачає такі види діяльності:

- проведення наукового дослідження та оформлення дисертації;
- оприлюднення результатів наукового дослідження (опублікування статей, участь у конференціях);
- атестація (захист дисертації).

Наукове дослідження здобувача освітнього ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні науки виконується в рамках теми дисертаційної роботи та є основною складовою ОНП. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії в галузі освіти/педагогіки навчається самостійно здійснювати науковий пошук, збирати та критично аналізувати джерельну базу дослідження, формулювати наукову проблему та гіпотези дослідження, розробляти методологію наукового пошуку, добирати адекватні методи теоретичного та емпіричного дослідження, проводити дослідницьку діяльність на всіх його етапах, використовувати статистичні та математичні методи обробляти дані та використовувати їх для перевірки основних гіпотез дисертації. Науково-дослідницька робота виконується під керівництвом наукового керівника, який має право корегувати хід дослідження.

10. Визначення форм державної атестації здобувачів вищої освіти за ОНП

Атестація здобувачів освітнього рівня доктора філософії здійснюється у формі публічного захисту дисертаційної роботи. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання комплексної проблеми в галузі освіти або на її межі з іншими спеціальностями, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Дисертаційна робота не повинна містити академічного плагіату та відповідати іншим вимогам, встановленим законодавством.

11. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

Система внутрішнього забезпечення закладом вищої освіти якості вищої освіти складається з процедур і заходів, передбачених Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та передбачає:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті ЗВО, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
- 9) інших процедур і заходів.

Нормативні джерела

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) (Постанова КМУ від 23.03.2016 р., № 261). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>
3. Перелік галузей і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (Постанова КМУ від 29.04.2015 р., № 266). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>
4. Ліцензійні умови у сфері вищої освіти (Постанова КМУ від 30.12.2015 р., №1187). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>
5. Лист МОН України від 28.04.2017 р. № 1/9-239 «Про примірний зразок освітньо-професійної програми». <https://udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/List-MON-1-9-239-vid-28-04-2017-zrazok-OP-bakalavr.pdf>
6. Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003:2010. – <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>.
7. Національна рамка кваліфікацій. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
8. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600, схвалені сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України.

Інші джерела

1. Проект ЄС TUNING (прикладі результатів навчання, компетентностей) <http://www.unideusto.org/tuningeu>.
2. Національний глосарій: вища освіта, 2014. <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialynatsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovdzhennia-instrumentiv-bolonskohoprotsesu.html?start=80>
3. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації. <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialynatsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovdzhennia-instrumentiv-bolonskohoprotsesu.html?start=80>.
4. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система. Довідник користувача / пер. з англ., за ред. Ю. М. Рашкевича та Ж. В. Таланової. 2-ге вид. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 106 с.
5. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова ; за ред. В. Г. Кременя. К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.

Гарант освітньо-наукової програми

 О.Г. Ярошенко